

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iacobi Brvckeri Regiae Scient. Societatis, Qvae Berolini
Floret, Membri Historia Critica Philosophiae**

A Tempore Resvscitarvm In Occidente Literarvm Ad Nostra Tempora

Brucker, Johann Jakob

Lipsiae, 1743

Capvt II. De Restavratoribvs Philosophiae Platonicae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29129

*****

C A P V T II.

DE RESTAVRATORIBVS PHILOSO-
PHIAE PLATONICAE.

§. I.

Platonicae philosophiae restorationem Graecis in Italia exulan-
tibus debemus. GEORGIVS GEMISTVS enim, qui et
PLETHO dicitur, (quod vtrumque plenitudinem et abun-
dantiam denotat ^a) vir Graecae, imprimis Platonicae, philosophiae peri-
fissimus, primus fuit, qui Alexandrinorum Platonismum, quem nemo fere
inter Latinos, praeter Ioannem Scotum Erigenam, pernouerat, in Italia
produxit in lucem, et occasionem dedit Platonicam sectam resuscitandi
confirmandique. Patria Byzantinus fuit, dies autem natalis incertus est.
Illud ex SYLVESTRIS SGVROPVL testimonia ^b constat, ipsum
duodecim annis ante concilium Florentinum sub Eugenio IV, anno
MCCCCXXXVIII apud Michaëlem Palaeologum Graecorum imperato-
rem et gratiosum et admissionis intimae fuisse, ab illo in magni momenti
negotiis consultum. Dicto autem concilio, cum aliis Graecis, Theodo-
ro Gaza, et Bessarione, cuius ille praeceptor fuit, interfuit, Graecorum
partibus, qui vniōnem cum Latinis auersabantur addictissimus, eo quod
horum artes et potentiam nosset, et reformidaret, ut ex monitis eius ad
imperatorem Graecum a SGVROPVL relatis constat. Vnde errat
FRANCISCVS PAGI, qui neminem ex Graecis in eo concilio vniō-
ni se opposuisse tradit praeter Antonium Heracleensem, Marcum Ephe-
sium, Dositheum Monembasiensem, Sophronium Anchialensem, et in
fine solum Marcum Ephesium. Postea tamen patria pulsus cum necessitas
eum coēgisset ad Latinos confugere, eorum partes amplexus est, easque
scripto contra Manuelem Malaxum libro *de processione Spiritus S.* defen-
dit. In Italiam delatus ob eruditionem prorsus singularem, et imprimis
philosophiam maximi habitus est. Audit enim Antimacho apud L. GY-
RALDV^m, vir, quem non solum Graecia, sed vniuersus fere terrarum

*Georgius Ge-
mistas Pletho.*

^{a)} Gemistus enim a γεμιστός formatur, vnde
perperam a quibusdam Gemistus scribitur, Ple-
tho, απλούστως. Cur vero patrum Gemisti nomen
cum Plethonis appellatione commutauerit, ob-
scurum est. Plerique Georgium Chariandrum
apud L. ALLATIVM de claris Georgiis p. 741.
ed. Fabr. secuti, ideo Plethonem dictum fuisse
volunt, quasi Platonis, eo quod Platonii philo-
sophorum principi maxime accederet: id quod

etiam ab aduersariis velut arrogantiae specimen
illi obiectum est. Non tamen satisficit haec
conjectura Cl. HEVMANNO Act. phil. Vol. II. p.
539. not. c. nec nos certiorem conjecturam ha-
bemus.

^{b)} Hist. Concil. Florent. S. VI. c. 80. cuius lo-
cum integrum exhibet OVIDINVS T. III. p. 2348.
^{c)} Breuiar. gestor. pontific. Roman. P. IV. p. 605.
^{d)} Dial. II. de poēt.

orbis ob variam atque multiplicem diuinarum humanarumque rerum scientiam admiratus est, eo quod Platonii philosophorum principi atque Aristotelii Graecorum et Latinorum omnium consensu proxime accederet. Inde factum, ut cum Platonicam philosophiam restituere conatus esset, magna eius in illa re esset auctoritas, quae in causa fuit, cur difficile de praestantia et utilitate philosophiae Platonicae, eiusque praerogativa praे Aristotelica, controuersiae implicaretur, cuius summam postea enarrabimus. In hac lite acerbum se atque contentiosum praestitit, quare arrogantiae et superbiae crimen ei ab aduersariis obiectum est. Rediisse Constantinopolin nonnulli incerta fide tradunt, illud dubio caret, et ex GEORGII TRAPEZVNTII ^c verbis satis certum est, in Peloponnesum post concilium rediisse, ibique ante captam Constantinopolin, fere centenarium obiisse. Vnde haud improbabilis coniectura est, Plethonem breui, post concilium Florentinum, tempore obiisse. Quo vero anno, incertum, ut recte WHARTONO ^f obseruat, qui enim obitum eius in annum MCCCCXL ponit OVDINVS ^g, testem adduxit nullum, nec ALLATIUS emortualem eius diem notauit. Cum autem magna apud suos viuus inuidia flagrasset, quam ei transitus ad Latinos comparauisse videatur, tantopere in eum furor Graecorum exarsit, ut ne quidem post fata quiescere potuerit. Librum enim eius *de legibus*, in quo imitatus Platonem philosophicam rem publicam fixerat, velut impium atque scandalo plenum, et a Christiana religione non sine blasphemia abhorrentem vtricibus flammis addixit Georgius Scholarius, vel, quo nomine etiam venire solet, Gennadius patriarcha Constantinopolitanus. De quibus tamen libri famaeque eius satis quia infra melior dicendi locus erit, heic alia non cumulamus. Inter eruditissimos gentis suae viros, numeratum fuisse, et omnigenae eruditionis laude inclaruisse, negari nequit, quanquam alia omnia nobis persuadet Scholarius eius aduersarius, et crassam ei ignorantiam obiicit. Parum enim ponderis habet Scholarii, ut Manuelis Malaxi, testimonium, quorum vterque cum aduersum inimicum erga Plethonem animum fouerit, eius famae atque existimationi derogare quoquis modo contendit. Aliter Bessario, et qui ipsi eius partibus refragati sunt Trapezuntius et Gaza, eruditionis eius praestantiam libere confessi ^e: quam in eius scriptis quoque a partis studio alieni lubenter agnouerunt ^b. Nec certiores eruditionis eius testes sunt, quam libri ipsius cum historici, tum philosophici, accurate ab ALLATIO a FABRICIO ⁱ aucto, et ab OVDINO ^k recensiti; in quibus late regnat veteris philosophiae Graecae omnis, praecipue Alexandrinae, cognitio, qua in abditissima eius mysteria mire penetrauit; sic ut utilissime eius scripta ad explicandam hanc phioso-

e) De comparat. Plat. et Aristot. L. III. c. penult. conf. ALLATIUS de Georgiis p. 751. BOIVIN Memoires de literature de l'Academie des inscriptions T. II. p. 780.

f) Ad Caeum p. 94.
ff) Loc. cit.

g) Vid. ALLATIUS loc. cit.

h) Vid. AD. OCCHO et HIER. WOLFIUS ad libellum de virtutibus, CANTERVS ad finem Stobaei p. 210.

i) Bibl. Graec. Vol. X. p. 740 seqq.

k) Loc. cit.

Iosophilam adhiberi queant. Neque tamen ab aliarum quoque sectarum doctrina vacuum seruauit animum, sed ubique accuratam eruditionem prae se fert. Leguntur inter scripta eius philosophica *Tra>ctatio de virtutibus*, *Liber de differentia Platonicae et Aristotelicae philosophiae*, *Commentarius in oracula magica Zoroastris* Commentarius in voces *Porphyrii et decem categorias Aristotelis*, *Explicatio in analytica Aristotelis*, *Demonstraciones naturales de Deo, et libri de legibus fragmenta*, de quibus consulendi, qui eius libros enarrarunt¹. In libello *de virtutibus*, quem STOBAEI eclogis physicis² adiecit G. CANTERVS, et separatim edidit ADOLPHVS Occo III. cum versione Latina³, Platoniconum Alexandrinorum vestigia premit, virtutemque definit, esse habitum, quo boni sumus, id est, si sequamur Deum, quantum ab hominibus praestari potest: quatuor autem virtutum classes constituit, prudentiae, iustitiae, fortitudinis et temperantiae, quarum cuilibet tres alias subordinat, ita ut duodecim exsurgent virtutes, pietas, prudentia naturalis, et consilii recti facilitas; sanctitas, prudentia civilis, benignitas; animi facilitas, generositas, mansuetudo; moderatio, liberalitas, morumque elegantia. In *expositione vero oraculorum magicorum Zoroastris*, quam fragmentum esse libri *de legibus*, eleganter coniicit FABRICIVS⁴, duodecim articulos fundamentales religionis Platonicae exhibet, et concinnum praecipuorum dogmatum Alexandrinorum compendium enarrat. Cuius summam cum *Tomo primo*⁵ iam legendam exhibuerimus, ibi dicta hoc loco repete opus haud est. Ex hoc vero Zoroastreae, vel Platonicae magis philosophiae compendio, rerum intelligens, facile cognoscit, Plethonem Ammonii Plotinique scholae tenaciter adhaesisse, nec errores euitauisse, quos illa fouerat. Id quod aduersariis occasionem dedit, de impietate eius querelas grauissimas effundendi. De aliis eius scriptis ad historiam Graecam pertinentibus, historiae eius literariae scriptores videndi.

§. II. Moderatus Platoni adhaesit, et ita pro eius philosophia ab Alexandrinis reformata pugnauit, ut tamen nec Aristotelicam philosophiam contemneret, nec in Christianam doctrinam peccaret, BESSARIO Graecorum exulum, qui seculo XV in Italia confederunt facile doctissimus, cuius res literarias praeter scriptorum ecclesiasticorum et historiae cardinalitiae enarratores⁶, multi alii tetigerunt, qui historiam eruditonis exposuerunt⁷. Panegyrica vero oratione eum laudauit PLATINA. Ut taceamus, qui res ecclesiae seculi XV⁸, et concilii Florentini historiam recensuerunt, quos hoc loco nominare omnes, nihil attinet.

F 2

Bessario.

Fuit

1) LAMBECKVS de Biblioth. Vindob. L. V.
et VII. m) p. 233 seqq.

2) Vid. Nostra historia vitae Occunum. c. III.

3) Loc. cit.

p) p. 1073 seqq.

4) LUDOV. DONIVS DATYCHI Hist. Cardi-

nal. T. II. p. 126.

5) BULLART. Acad. Scient. T. I. p. 9. BOIS-
SARD. Imag. T. I. p. 136. FABRIC. Bibl. Graec.
Vol. X. p. 401 seqq.

6) TRITHEMIVS c. 821. p. 195. MIRAEVS

in Augst. c. 459. p. 85. POSSEVINVS Appar. T. I. p.

219. DVEINIVS Nou. Bibl. Eccl. T. XII. p. 122.

Fuit patria Trapezuntinus, discipulus Georgii Gemisti Plethonis, ut supra dictum. Iuuenis ordini sacro, a Basilio instituto nomen addixit, vbi cum doctrinae, ingenii morumque laude valde inclarusfet, tandem circa annum clo^mCCCCXXXVI e monasterio eductus et ad archiepiscopalem sedem ecclesiae Nicaenae euectus est. Tanta autem eruditionis et prudentiae eius fuit apud Manuelem Palaeologum, imperatorem Graecorum, opinio, vt eum reliquis, quos ad concilium Ferrariense et Florentinum mittere in animo habebat, legatis adiungeret, cum Latinis theologis de vnione inter Graecam et Latinam ecclesiam ineunda consultaturum. Ibi et eruditionem et prudentiam vehementer Latinis probauit, tanta eloquentiae qua valebat, arte, satagens, vt vnionem Graecis persuaderet, vt non erubesceret, *ex libris, quibus maxime fidebant Graeci, argumenta ad Latinos submittere, pia fraude veritati suffragatus, et admonere, quibus viis deberent insisti*, quae verba sunt CARDINALIS PAPIENSIS¹⁾. Qui addit: *Arguisse suos, errorem, quo laborarent, demonstrauisse, ad meliora imperatorem fuisse adhorrorum, eius denique diligentia totam disputationem fuisse finitam, fidemque Graecam Latinae unitam.* Quod vtrum verum sit, quemque exitum habuerit, in sacra ciuitatis Christianae historia enarrandum est, et hoc non pertinet. Illud vnum addimus, magnam inde concertationem exortam fuisse inter Beſſarionem et Marcum Ephesium, qui et ipſe inter legatos fuerat, indeque complures ex vtraque parte enatos fuisse libros, ab iis enumeratos, qui res literarias Beſſarionis exposuerunt. Post redditum Constantinopolin ab imperatore Ioanne patriarcha quidem CPolianus designatus est, valde vero offenderat Graecorum animos, eo quod versipellis homo mollius ideo pedem cum Latinis conseruifle videretur, vt pontificis Romani gratiam aucuparetur, et Latinis palpum obtruderet. Quare vehementer a Graecis increpitus et proditae ecclesiae Graecae accusatus dignitatem patriarchalem obtinere non potuit. Deserta itaque ecclesia Graeca ad Latinos transiit, et in Italiam soluens a pontifice maximo Eugenio IV. et dignitate cardinalitia et diuitiis auctus atque cumulatus est. Successor autem Eugenii Nicolaus V, qui viris doctis valde fauebat, eum episcopum Tuscolanum constituit, simulque legatum Bononiensem; Dominici vero et Francisci fodalitiis protector datus est, et summa auctoritate in aula Romana vixit: sic vt a Pio II. legatus ad imperatorem Fridericum, et rempublicam Venetam mitteretur, vt eis validissima, qua abundabat, eloquentia bellum sacrum aduersus Turcas persuaderet. Cumque patriarchali dignitate apud Constantinopolitanos, suo quidem commodo, excidisset, quia hoc pacto miserabilem vrbis expugnationem et direptionem mature abiens evasit; vt honoris huius reparationem haberet a Paulo II. anno clo^mCCCCLXIII, in Isidori cardinalis titularis patriarchae CP. locum suffectus est, et post Pauli excessum ex hac vita omnium votis ad pontificatum

1) Epist. 127. apud OVIDIUS. de S. E. T. III. p. 241.

catum supremum expeditus, fatali quodam casu dignitate excidit ^l. A Sexto IV ad Ludouicum XI missus, cum literarum magis, quam aula- rum scientiam haberet, infecta re non sine rubore redire coactus est. Id quod adeo senem affixit, vt in itinere morbo corriperetur, Taurinique decumbens, cum Romam tamen repetere vellet, Rauennae annos natus septuaginta septem, anno cl CCCCLXXII, decederet, Romae in basili- ca S S. Apostolorum sepultus. Romae quidem in aula viuens, non tam- men Romano sed Graeco more vixit, seruata barba, vt ex eius effigie constat, quam exhibet PETR. LAMBECKVS ^m. Valde vero de re- nascentibus literis, et imprimis de philosophia Platonica diuersa ratione meruit. Nam conterraneos Turcarum crudelitate patria pulsos et per Italiam palantes, extorres patria, benebole exceperit, consilio, re, com- mendatione adiuuit, deque muneribus publicis eis prospexit, sive Grae- cam eruditionem inter Italos disseminauit. Romae vero doctissimos sui temporis viros, Georgium Trapezuntium, Theodorum Gazam, Argy- ropylum, Plethonem, Philephum, Blondum, Poggium, Vallam, Cam- panam, Platinam, et qui ipsi a secretis fuit, Nicolaum Perottum secum frequenter habuit: quos et eruditissimis colloquiis pauit, et instructissima bibliotheca adiuuit. Eam ex Graecia aduectam ingentibus sumtibus au- xerat, eique Marcum Antonium Sabellicum, virum maxime doctum pre- fecerat, quam quoque moriens testamento ecclesiae S. Marci apud Vene- tos legauit, de quo legato eius *epistola ad Christophorum Morum, Vene- torum principem* ⁿ videnda. Ea hodie quoque isto in loco inter *μητρια* literaria Venetae reipublicae superbit ^o. Maxime vero elegantissimam eru- ditionem magno librorum theologicorum et philosophicorum quos scripsit, numero demonstravit, quorum tum editorum, tum msc. indicem, cum texu- erint OVDINVS et FABRICIVS ^p, ad eos Lectorem breuitatis caussa ablegamus. Regnat in his scriptis eius philosophicis philosophia Platoni- ca, qualem ad captam urbem CP. inter monachos Graecos obtinuisse in antecedentibus diximus. Quae cum syncretistica esset, Platonique attem- perare vellet Aristotelem, ipse quoque Bessario eandem inire viam cona- tus est. Cumque acerrime Graeci de Platonis et Aristotelis philosophia disputatione, auctoritate et eruditione sua ita vsus est, vt hanc potissimum controuersiam amice dirimere tentaret. Georgio Trapezuntio tamen, vehementer Aristoteli obtrectanti se opposuit, edito *aduersus calumnias*

F 3

^l) Nempe cum plerorumque cardinalium sen-
tentia in Bessario elegendo conspirauisset, qui-
dam eum conuenire cupientes ea de re, a Nicolao
Perotto arcebantur, cauillante, quod studii iam-
jam suis esset intensus. Quo offensi mutatique
cardinalium collegio persuaderunt, ut Franciscum
de la Roueres Sixti IV. nomine eligerent. Eo au-
diito Bessario dixisse fertur: O Perotte, Perotte,
intempestiu tua fedulitas hodie mihi tiaram, tibi
galerum ademit. IOVIVS I. C. MENAGIANA
T. II. p. 136. T. IV. p. 117.

^m) I. c. p. 274. Is 1473 obiisse Trithemium fecu-
tus perperam afferit. Eius vestigia pressit OV-
DINVS loc. cit.

ⁿ) In Epistolis Philologicis a GOLDASTO
editis p. 500. Edidit quoque separatim cum praef.
H. CONRINGIVS Lipf. 1674.

^o) MABILLON Iter Ital. p. 33. MONTFAUCON
Diar. Ital. p. 41. IO. PHIL. THOMASSIN. Cat.
Bibl. Venet. p. 35.

^p) loc. cit. add. WHARTONVS et GERIVS ad
Caueum p. 92.

torem Platonis (nomine enim eum compellare, amicitiae cauffa subterfugiebat cardinalis) libro. Illum renouatae Platonicae philosophiae compendium elegans et eruditum recte dixeris, cum pleraque capita scholae Platonicae reformatae et ad sensus Ammonianos et Plotinianos emendatae iucundissima et doctissima tractatione enarret, dignus qui recudatur, cum rario hodie occurrat. Nam licet Trapezuntium, qui vehementer Platoni obtrectauerat, sibi refutandum sumisset, adeoque eundem differendi ordinem, quem ille instituerat, tenuisset, omnem tamen doctrinam Platonica largissima luce perfudit, et huius philosophiae notitiam maxime adiuit. Dedimus alibi^{x)} libri rari, editionisque splendidae, quae prima fuit, recensionem, quam hoc loco non repetimus. Operae tamen pretium est, verbis paucis ostendere, quibus potissimum capitibus Platonicae philosophiae historiae lucem accenderit. Nempe, ut calumnias Trapezuntii retunderet, initio quidem, magnam, quam inter P P. et in ecclesia obtinuit, Platonicae philosophiae auctoritatem exponit, et ignorantiam Platoni obiectam refellendo, de arcana Platonis methodo a Pythagoreis defumta, deque horum facro silentio multa egregie cumulat, et quod inter methodum interiorem et exteriorem discriminem apud veteres intercesserit, explicat. Tum quas potissimum disciplinarum partes Plato tetigerit, ostendit, et quantae eius vires in eloquentia fuerint luculentis exemplis demonstrat, euincitque, in eo studio Platonem Aristoteli praestare. Idem de dialectica manifestum facit, et quam dextre Plato eius artificio usus sit, et Aristoteles eum demum fuerit secutus, probat. De naturali vero Platonis philosophia disputaturus, in eo potissimum est, ut demonstret, nominibus magis quam rei ipsa differre philosophum vtrumque, recte quoque monet, a nemine eorum physicas tractationes intelligi posse, mathecos imperito. In theologia agnoscit cardinalis Dionysii cum Platone consensum, eum vero auctorem genuinum fuisse apostolorum discipulum communis suorum praeiudicio fascinatus statuit. Et ita tandem, quam egregie in mathefi valuerit Plato, explicat, sic ut a peste liberandae patriae occasionem ostensa duplicatione cubi, nactus sit. Neque hoc pacto pro Platonica philosophia satis decertatum esse ratus, Platonem quoque contendit aptius pulchriusque conspirare cum religione Christiana et ad huius confirmationem adhiberi, quam Aristotelem; quamvis nec se Aristoteli in ecclesia recepto male velle, nec probare Platonis omnia, semel iterumque moneat. Qua ratione consensum Platonis cum Christiana religione docere satagit, et de diuinitatis gradibus, de mente, de demiurgo, de numero ternario multa docte congerit, licet candide fateatur, nec Platonem nec Aristotelem ubique cum sacris dogmatibus conciliari posse. Hunc vero deterius de Deo sensisse, et πολυθεότητι multo magis, quam illum fauisse, haud proletariis argumentis ostendit. Maxime vero Aristotelis cauffam in dogmate de

rerum

x) Hist. philos. Germanico idiomate scriptae
T. V. p. 1504. Editio prima nascentis typographiae specimen elegans Romae sine mentione anni

prodiit cura Conradi Sweenheim et Arnoldi
Pannartii typographorum, fol. simula manus
M. T. 29 q. II. 2

rerum productione, comparando vtriusque philosophiae placita iugulat: Platonemque Stagiritae vel eo nomine praferendum esse statuit, quod ille animae immortalitatem tradiderit, mundique ortum atque conseruationem a voluntate et bonitate Dei deriuauerit: cum e contrario Aristoteles materiam mundumque aeternitate donauerit. Quo loco subtiliter et acute recentiorum Platonicorum placitis de materiae origine ex Deo vsus, proprius eorum opinionem abesse a cosmogonia Mosaica pronuntiat: Aristotelem autem, mundum non ex non-ente, exque sola demiurgi voluntate deriuauisse doce contra Georgium probat, eo quod Aristoteles in aeternis causam agentem admiserit nullam. Simili ratione de anima disputat, et quis motus eius apud Platonem fit explicat, ostensa Aristotelis de anima, Alexandri et Auerrois opinione de intellectu vniuersali. Qua occasione celebratissimas Platonicorum et Aristotelicorum disputaciones de mundi anima, de loco eius inter intelligibilia, de praeexistentia eius, et transmigratione et similibus fuse tangit, prouidentiamque Dei a Platone assertam, ex Aristotelis vero sententia incertam dubiamque esse ex adductis vtriusque philosophi locis colligit. Fati porro doctrinam contemplaturus Chaldaicum a Platonico differre monet, et non hoc quidem, illud vero libertati animae derogare contendit, Aristotelem de fato obscurum esse monet. Maxime vero prolixa dissertatione principia Platonis physica de ente infinito, finitoque, mobili et immobili, deque rerum elementis exponit, et quae contra Platonem Trapezuntius obiecerat, retundit, frustraque orthodoxus sensus Aristoteli tribui, manifestum facit. Qua occasione doce cardinalis in mentem Aristotelis de serie causarum et connexione mundi cum causa prima inquirit: et quae vitae atque innocentiae morum Platonis obiici solent, discutit. Quae omnia ab historiae philosophicae discendae cupido in ipso Bessarionis libro merentur legi, et cum ipso Platone et Aristotele, et quos Bessario imprimis consulerat, vtriusque interpretibus Alexandro, Themistio, Plotino, Iamblico, Proclo et similibus conferri, qua ratione physiologiae Peripateticae et Platonicae peritus non sine iucunditate intelliget, qua potissimum facie Platonica philosophia seculo XV inter Italos reuixerit, quibusque principiis nutrita fuerit, quae inde enata est, Academia noua. Florentiae, auspiciis Mediceis, parentibus Ficino et Pico adolescens. Sed ut a digressione fatis longa ad propositum reuertamur, factis quoque translationibus veterum philosophorum de philosophiae Graecae restitutione mereri fategit Bessario. Elegantissimum enim XENOPHONTIS librum *de dictis et factis Socratis* Latina ciuitate donavit; quam operam quoque praefstitit *metaphysicae* Theophrasto perperam tributae, itemque libris *metaphysicorum* Aristotelis. Trapezuntium quoque malam edidisse librorum PLATONIS *de legibus* versionem demonstratus, *Correctorium interpretationis librorum Platonis de legibus a Georgio Trapezuntio compositae* vulgavit. Laudat impense hanc cardinalis industriam et dexteritatem in vertendis Graecis

cis philosophis PETRVS DANIEL Huetivs^y, qui eum principem inter Graecos in Italia literarum vindices vocat, iudicatque, si singularem eius in conuertendis Graecis et plane admirabilem industriam fuisse prosecuta posterior aetas, et pari interpretationum salubritate contenta ab intemperanti licentia secesserit, neque linguae Graecae ignaros homines tam saepe in errorem illecturum fuisse interpretum perfidiam, neque nobis in eiusmodi libertate coercenda, et apertissima re argumentis et exemplis demonstranda nunc futurum laborandum. Fatetur autem, parum accurate nobis hoc Huetii iudicium videri, ex ipsis Bessarionis interpretationibus edocti, verborum eum quidem proprietatem respexisse, attentum autem ad Graeci sermonis significationem, de Latinae dictio[n]is perspicuitate parum fuisse sollicitum, adeoque ineluctabili haud raro obscuritate laborare. Quod ne in tanta viri summi, quam nactus est, auctoritate confidenter nimis dixisse videamus, in fine paginae luculentum exemplum adducimus^z. Delitescunt etiam inter codices msc. varia scripta Bessarionis luce haud indigna, et inter ea, *Quæstiones metaphysicae ex philosophia Platonica, ad Georgium Gemistum Plethonem,* de quibus aliisque eius opusculis ineditis consulendus est, qui diligenter ea recenset CASIMIRVS OVDINVS *.

*Medicea fa-
milia Platoni-
ci patrocina-
ta.*

§. III. Platonica philosophia Plethonis studio Florentiae introducta maximo Mediceae gentis patrocinio gauisa est. Cum enim Cosmus, Pe[n]tri parens, et Laurentii auus valde illius admiratione esset captus, hunc que filius atque nepos imitarentur, dici non potest, quanto in hanc philosophiam studio eruditu[m] nonnulli incubuerint. Inde enata noua illa Platonicae disciplinae academia est, quae auspiciis Mediceis seculo XV laetissime floruit. Dignus ea de re est, qui audiatur FICINV^s **, eo quod renascentis inter Florentinos Platonismi originem et progressum luculenter enaret. Is ita de hac re differit: *Magnus Cosmus senatus consulto patriae pater, quo tempore concilium inter Graecos atque Latinos sub Eugenio pontifice Florentiae tractabatur, philosophum Graecum, nomine Gemistum, cognomine Plethonem, quasi Platonem alterum, de mysteriis Platonicis disputantem, frequenter audiuit. E cuius ore feruenti sic est afflatus protinus, sic animatus, ut inde Academiam quandam altamente conceperit, hanc opportuno primum tempore pariturus. Deinde cum conceptum tantum magnus ille Medices quodammodo parturiret, me ele[ctissimi] medici sui Ficini filium adhuc puerum tanto operi destinavit, ad hoc ipsum educavit indies; operam praeterea dedit, ut omnes non solum*

y) De claris interpret. p. m. 293.

z) Deditus superiori Tomo inconditae versionis Averrois exemplum ex Metaphys. L. I. c. 6. Hunc vero locum ita vertit Bessario: „Post dictas philosophias disciplinae Platonis superuenit, in plerisque quidem istas fecuta, quaedam autem etiam propria ultra italicorum habens philosophiam. Cum Cratyllo enim ex recenti conuersatus, et

„Heracliti opinionibus assuetus tanquam omnibus sensibilibus semper defluentibus, et de eis non existente scientia, hacc quidem etiam postea ita arbitratus est“. Haec an vel Graecum textum exhaustant, vel Latine satis et perspicue dicta sint; Lector iudicet.

*) Loc. cit.

**) Praef. in versionem Plotini.

solum Platonis sed etiam Plotini libros Graecos haberem. In hac academia complatonicum, vt ait, habuit Picum Mirandulanum et Philippum Valorem, quem alio loco ^a vehementer Laurentio commendat, eumque a Platonico honore laudari affirmat, dignumque habuit, quem ad Matthiam Coruinum, Hungariae regem ^b, ipse expeditus ^c alegaret. Ipse tamen MARSILIVS FICINVS primum in hac academia Platonica locum obtinuit, qui cum inter celeberrimos, qui has partes fecuti sunt, philosophos numerari meruerit, paulo pleniorem hoc loco vitae historiam postulat. Quam cum scripserit Dominicus Mellinus, dolendum admidum est, quod I V L I I N I G R I testimonio ^d scimus, nihil eius esse editum. Egregiam itaque praestantissimus Io. GEORGIVS SCHELHORNIVS, multis elegantissime eruditionis speciminibus memorabilis, quem honoris et amicitiae causa nominamus, operam posuisse recte iudicatus est, quod tantae famae philosophi vitam plenius enarrauerit. Ad quem breuitatis causa eo magis prouocare licebit, quo magis in omnium, qui literarum ornamenta amant, manibus sunt *amoenitates eius literariae* ^e. Natus est Ficinus Florentiae anno M CCCC XXXIII, XIII Cal. Nou. patre genitus Medico Cosmi Medices vt ex dedicatione Plotini constat ^f. Eo potissimum tempore editus in lucem, quod ipse sibi gratulatur ^g, quo tanquam seculo aureo *liberales disciplinae ferme iam extinctae, Florentiae quoque in lucem reduxerat*. Suscitauerat tum literarum amorem, et ingentibus praefidiis ornauerat domus Medicea, vt supra dictum, compara per Ioannem Lascarim instructissima bibliotheca, et consilio imprimis capto Platonicam philosophiam resuscitandi. Huic itaque fini obtinendo ^h, cum Platonis et Platoniorum libros Latinis auribus legendos exhibendos esse Cosmus Medices iudicaret, adolescentem quandam indolis erectae et ingenii haud proletarii ad hunc scopum educandum ratus, Marsilium puerum, ei rei destinauit, eo quod intellexisset, affatim dotum ad eam rem necessiarum Ficinum accepisse. Tanto itaque patrono curante fauenteque, sumtusque munifice praebente doctissimorum virorum institutioni traditus et ab iis potissimum in veterum scriptorum, maxime Platonicorum, lectione exercitatus est. Inter has curas et institutionis industriam non tam elegantiorum literarum pulchritudinem, qua parum Ficinus valuit, quam veteris eruditionis et philosophiae cognitionem supra modum Marsilius adolescens adeptus est, lectis, quos Cosmi liberalitas suppeditauerat, Platonis, Plotini, Procli, et Platonicorum aliorum libris. His et theologiae, et, quod pater imprimis vrgebat, medicinae studium iunxit ⁱ, musicam more Pythagoreo et Platonicu non neglexit ^k,

tanta

^{a)} Praef. Vers. Platonis.^{b)} L. III. Epist. p. 76 sq.^{c)} L. VIII. p. 152.^{d)} Hist. Script. Florent. p. 398.^{e)} T. I. p. 18 seqq. Eum fecutus est NICERON.

Memoires des hommes illustres. T. V. p. 214 seqq.

^{f)} Add. Epist. L. IX. p. 162.^{g)} Ibid. L. XI. p. 186.^{h)} Praef. Plotini.ⁱ⁾ Ep. Lib. I. p. 21.^{k)} Ibid. p. 24.Marsilius Fi-
cinus.

tanta animi contentionē, vt temporis parsimoniam ad studia colenda vnicē referret. Factum inde est, vt praecoces ingenii excellentissimi, et industriae incomparabilis fructus referret^l, et ad difficillimos auctores Platonicos vertendos illustrandosque animum applicare posset. Cuius specimen esse potest, quod, vt ipse scribit^m, *Argonautica et hymnos Orphei et Homeris atque Procli, theologiamque Hesiodi adhuc adolescens, sibi soli transtulerit*, et puer fere in Lucretium commentatus fuerit: quas tamen ingenii primitias aetate maturiore dispicentes igne postea deleuit. Qua vero ratione in iuuentute Platonicam disciplinam excoluerit, ita narratⁿ: *Anno salutis humanae MCCCCLVI, quo ego quidem annos aetatis agebam tres atque viginti, primitias studiorum meorum auspicatus sum a libris quatuor institutionum Platonicarum, ad quas quidem componendas abortatus est Christophorus Landinus amicissimus mibi, vir doctissimus. Cum autem ipse et Cosmus Medices perlegissent eas, probauerunt quidem, sed vt penes me seruarem, consuluerunt, quoad Graecis literis erudire, Platonicaque tandem ex suis fontibus baurirem. Eas enim partim fortuita quadam inuentione, partim Platonicorum quorundam Latinorum lectione adiutus effeceram. Platonem deinde Platonicosque Graecos aggressus, institutiones illas paulatim libris sequentibus emendaui.* Ita vero factum, vt mature masculam p̄ae se eruditio- nem ferret, et patronis suis ex Medicea gente maximopere commendaretur, qui non modo beneficiis eum cumularunt, sed familiaritate quoque dignati sunt. Scribit ipse^o, *se cum Cosmo annos plures, quam duodecim feliciter philosophatum esse, tam acutum eum fuisse in disputando, quam prudentem et fortem in gubernando. Multum se equidem Platoni debere, sed Cosmo non minus. Solonem philosophum imitatum, cum per omnem vitam vel in summis negotiis philosophatus esset, illis tamen diebus, quibus ex hac umbra migravit ad lucem, quam maxime fuisse philosophatum, decessisseque, p̄aeleto Platonis libro de uno rerum principio ac summo bono.* Ita in illustrissima societate philosophiae Platonicæ operam nauans, cum exemplo, cohor- tationibus et beneficiis calcaria subderentur, magnis passibus ad summam in hoc eruditionis genere cognitionem cucurrit: fuisque studiis intentus, de vita necessariis parum fuit sollicitus. Cum enim familia praeter nepotes et neptes nulla vrgeretur, facile fuit, ex sacerdotii, quod nactus erat redditibus vivere. Quae alia desiderabat, Mediceorum suppeditabat munificentia. Adeo vero philosophum in his quoque beneficiis parce friendis se gessit, vt ad Philippum Valorem scriperit^p, *domesticos suos, qui ipsi multi sint, multumque molesti, quoniam neque philosophici, neque philosophico victu supelleſtilique contenti frequenter obiicere: ceteros Mediceae domus cli- entes atque clientulos paucis annis inde quam plurimum accepisse, me vero amplissime huius familiae familiarissimum, ac ut ita dixerim, clientissimum mul-*

^{l)} Conf. Amoenit. lit. I. c. §. 7. p. 36.
^{m)} Ep. L XI. p. 180.

ⁿ⁾ In Epistola ad Phil. Valorem L. XI. p. 177.
^{o)} L. I. p. 9. ^{p)} L. XI. p. 185.

multis annis reportasse non multum. Quibus addit, se gratis accepisse, alios precario, et accepisse se, quantum voluisse, si modo petuisset. Mirum itaque non est, in tam ampla magnae domus benevolentia minime lautam fuisse Ficini fortunam; qua de re legenda sunt, quae diligenter congregavit Cl. SCHELHORNIUS^q. Multum vero ad hanc eius arctam rem domesticam contulere, fata Mediceae gentis, Laurentio Medice anno M CCCC LXXVIII Florentia electo et a Sixto IV anathemate percutso^r. Ut taceamus, nec ex medica praxi rem sibi fecisse Ficinum, nec lautis stipendiis ecclesiasticis instructum fuisse, valdeque pressisse eius fortunam aduersarios^s. Quas tamen aerumnas disputit Ioannis Medicis cardinalis beneficentia, cuius cura canonicatu auctus est. Docuit etiam philosophiam Florentiae publice, vnde factum, ut discipulos educaret, magna postea eruditionis laude celeberrimos, inter quos fuere summi viri Angelus Politianus, Benedictus Accoltus Aretinus, Ioannes Caualcantes, Antonius Calderinus, Michael Mercatus, et ex Italorum gente alii quoque^t. Et haec eruditionis eius celebritas usque ad Germanos penetrauit, et Platoniam ibi philosophiam disseminauit, ut infra in vita Reuchlini dicemus. Tanta fuit Germanorum in Ficino fiducia, ut nobilem iuuentutem eius fidei tradarent, et ad discendas literas elegantiores, ad eum Florentiam mitterent: quos iuvenes paterno complexum fuisse animo, ex literis Ioannis Straehleri, post ista tempora triumui foederis Sueici, et ICti Vlmensis, constat^u. Eadem eruditionis praestantia viris summis atque principibus Ficinum commendauit, gratiosum apud Innocentium VIII, Matthiam Corunum Hungariae regem, Beffarionem, Franciscum Saluiatum, Iacobum Papiensem, Raphaelem Riarium Cardinales aliosque, fuse nominatos a doctissimo SCHELHORNIO^v, qui videndus. Ex his vero vita philosopho digna, quam Ficinus vixit, intelligi potest, quam procul ab ambitione et avaritia, in praediis a Medicibus sibi donatis ita triuit, ut non otio, sed confabulatione philosophica cum amicis, vel meditationibus vires publico docendi munere consumtas reficeret. Et his quidem montis Vecchii, Maianique, Celani et Caregiani agri secessibus tot libri Ficini debentur, quos sine sacro ruris silentio in tam profunda argumenti obscuritate non peperisset Ficini ingenium. Sed et inter amicorum confabulations in hac otii sui solitudine de philosophia Platonica plerumque diferebat, proditque ipse, ad Petrum Medicum scribens^w, se in agro Carregio cum Laurentio Medice deambularem, multa cum eo mysteria Platonis ultro citroque fuisse interpretatum. Immo solus cum esset^x,

G 2

non

^q) Amoen. lit. loc. cit. §. 10. p. 46 seqq.^r) L. VI. p. 116.^s) Conf. SCHELHORNIVS l. c. p. 48. 49.^t) Diligenter eos enarratos vide l.c. §. 13. p. 52 seqq.^u) Epist. Cl. Vir. ad Reuchlinum p. m. 5. b.
Ex eo loco apparet in Graecis eos ipsum Ficinum,
in Latinis literis habuisse Christophorū Landi-
num praeceptorem, praelegentem Horatium et Ci-

ceronem. Vlos quoque eos esse Lippi et Politiani
in utraque lingua praelectionibus, et Pico in Phi-
losophia. In hac epistola Ficinum patrem no-
strum vocat Straehlerus. De hoc vero viro vid.
SCHELHORN. l. c. p. 56.

^x) §. 15. p. 56 seqq.^y) L. I. p. 30.^z) L. V. p. 100.

non tam animum remittebat, quam intendebat, ratus *solitudinem philosophantibus non tam remissionem mentis quam intentionem esse et solere et debere*. Mirum autem, virum tantilli corpusculi, ut vix iustae magnitudinis viri lumbos attingeret^a, et perpetuo cum aduersa valetudine colluctantem^b, tantae molis saxum, quale trahebat philosophia, quam excubiebat, Platonica voluere potuisse. Temperamento vsus est melancholico, quam animi complexionem velut rem amarissimam ipse accusat, et a constellatione sua more huius aetatis plurimum astrologiae tribuentis, decriuat^c. Nec male eum coniecisse, et corporis incommoda, ex hypochondriaco affectu coorta, et animi virtutes atque vitia comprobant. Fuit enim animo leni, moderato, ac mansueto, qui haud facile vel verbulo aliquem laceſſeret, clamoresque de re villa tolleret. Vnde aequissime difſentientes a Platone tulit, quamuis ſuperftitioſe plane Platonem coleret^d. Temperantiae quoque et sobrietati deditiſſimus, hoc potiſſimum fulcro nutantem valetudinem fuftentauit. Diligentia autem maxima vsus improbum laborem summa ſuperauit patientia. Pietatem quoque excoluifſe, et a nimio philosophiae amore ad religionis curam Sauanarolae concionibus et eloquentia permotum fuſſe nonnulli referunt^e. Eadem vero complexionis animi et temperamenti ratio vitiorum quoque intellectus atque voluntatis occaſionem ei aperuit patentifſimam. Accurato enim deſtituebatur iudicio, quo ſi fuſſet inſtruſtus, facile a ſuperftitioſo Platonifmi Alexandrini amore, quo nihil in philosophia vnuquam fuit ineptius, ſibi cauifet, et felicius in pudenda ſectae huius ſomnia et inania *φιλοſοφία* penetraſſet. Aſt ab his praefidiis non fatis inſtruſtus dici non poteſt, quam egregie nugetur, et huius furfuris philoſophastros non ſuper omnes modo philoſophos extollat, ſed paene diuinos faciat. Cuius infaniae exempla eſſe poſſunt praefationes in Platonem, Plotinum, Iamblichumque, quibus reuera delirat. Nec ingenii cultioris ornatu et luce quadam elegantiore eniuit, prodiſ enim dictio conuisionem quandam, et ab elegantia deſtituitur, recteque obſeruatum CLAUDIO VERDIERIO^f, de eſſe ſtilo eius affeſtuum vim, leporem, venuſatatem, elegantiam, arguſiem, acrimoniam, dignitatem. Factum autem iſta animi diſpoſitione, ut Enthusiasmo Alexandrino mirifice faueret, et Platonicorum recentiorum ſomniis fidem adhiberet certiſſimam. Quam ineptientis ingenii labem et credulitatem philoſopho indignam deteſtabili ſuperftitione demonſtrauit, qua apparitionibus, insomniis, ominibus, mirum quantum, tribuit, et maximas rerum ciuilium mutationes nescio quibus imaginationis terriculamentis ſignificari, vel fiderum positionibus et apparitionibus praedictas fuſſe, indigna philoſopho ratione contendit. Quis enim a philoſopho

^{a)} Iovius in Eleg.^{b)} L. IV. p. 85.^{e)} WHARTON. ad Caueum p. 112. DUPIN. Bibl. Eccleſ. T. XIV. p. III.^{c)} Ep. L. III. p. 70. De vita ſana c. 10. SCHEL-

HORN. loc. cit. §. 17. p. 69.

^{d)} Laudabile exemplum habes in Epift. ad Her-^{f)} Apud POPE-BLOVNT. Cens. Cel. Autor. p. 493.

mol. Barbarum L. VIII. p. 145.

sopho sani rectique iudicij expectet dici ^e, Laurentii Medicis animam expirantem laetum aetherem excepisse, grandiore stella, in Laurentiana recta cadente, mirisque flammis ex alto in Caregianis agris coruscantibus? Et biduo ante obitum Iouem rubente dextra sacras iaculatum arces terruisse urbem mox orbam tanto patre futuram. Alia, ne instituti transfiliamus limites, praeterimus, lectoremque ad librum eius de vita coelitus conseruanda dimittimus, in quo magno studio huiusmodi ineptias tradidit. Fecit haec supersticio, quam potissimum in isto libro prodidit, ut male passim audiret, opusque haberet amicorum, praecipue Hermolai Barbari, opera se excusare. Immo ista quoque caufsa potissimum fuit, cur criminis magiae suspectus factus sit. A quo docta quidem apologia eum liberare sategit eruditissimus SCHELHORNIVS ^f, ita tamen, ut recte eum anilis superstitionis reum agi, vltro concedat. De quo aliter pronunciari quoque non potest, si ipsa illa fundamenta considerentur, quibus in isto libro vsus est, et medicas quoque consultationes inaedificauit: Mundum esse animatum, esse quasdam veluti escas, quibus animati mundi et stellarum munera alicere possint mortales sibique vendicare: inter animam mundi et corpus eius inesse spiritum, eumque necessario requiri tanquam medium, quo anima diuina et adsit corpori crassiori, et vitam eidem penitus largiatur. Hunc mundi spiritum, sibi fauenter reddendum illi esse, qui sanus esse cupiat etc. Non haec noua quidem sunt, et a Ficino excogitata, sed dudum a Platonicis Alexandrinis tradita, ex quorum lacunis Ficinus totus in eorum castris insaniens hausit. Ab omni vero iudicij et philosophiae accuratione esse remotissima, nemo forte hodie, in tanta philosophiae luce, negauerit, cui sanum est synciput. Dedit tamen postea Ficinus manus Politiano et Pico astrologiam oppugnabibus ^g, sed, quod suspicamur, metu magis, quam rationibus conuictus. Porro ad haec temperamenti Ficini vitia referenda est pudenda adulatio et humi repens studium gratiam potentium aucupandi. Non adducemus turpisimae rei exempla, legent ea, qui volent, apud SCHELHORNIVM ^h; facile autem concedet, quisquis philosophiae pretium statuere nouerit, hos mores philosophum prorsus dedecere. Nec aliunde, quam ex ista animi complexione deriuandus est, meticulosus, quem haud raro Ficinus prodidit, animus, impietasque quaedam sibi hominum fauorem et benevolentiam conciliandi, quae non erubuit sacrorum oraculorum effata ad profanam allegoriam transferre. Quanquam et ineptus ille Platonis amor eum interdum ita delirare coegerit, cuius exemplum ex Plotini praefatione adducit SCHELHORNIVS ⁱ, quod tamen in Basileensi editione aliter se habet, et ob impietatem emendatum esse videtur. Addimus his vitiis temperamenti iniquitati adscribendis spiritum sectarum in Platonis et Platonicorum admiratione insanum in modum desipientem, cuius ge-

G 3

neris

g) Praef. in Plotinum. h) Loc. c. p. 119 seqq.

i) Prolixius haec explicat ex isto libro SCHELHORNIVS 1. c. p. 126 seq.

k) Ep. L. XII. p. 194.

l) §. 19. p. 78. 79.

m) p. 80.

neris exempla pluscula congeslit cl. SCHELHORNIUSⁿ, inter quae lepidum est, quo Socratem Christum praesignificauisse, ineptius dicam an imprudentius afferuit. Nos vnum adducimus, a viro doctissimo omisum, quando in *Dedicatione versionis dialogorum Platonis*, Platonicam philosophiam commendaturus scribit: *Nolite, precor, antiquam salutaremque doctrinam, heu iam diu nimis oppressam, nuper autem in lucem, diuina prouidentia prodeuentem, insequi crudeliter et opprimere, ne forte, quam Deus omnipotens vult ubique vivam, mortalis homo frustra perditam velit. Dextera enim domini fecit virtutem, dextera Dei iam exaltauit eam, non morietur, sed viuet, et enarrabit opera Domini.* Verum de his omnibus rectius ipse iudicabit lector, si cum cura libros eius euoluerit, quorum recensum dant, W H A R T O N V S, I V L I V S N I G E R, SCHELHORNIUS, N I C E R O N I V S^o alii. Pleraque eius scripta duobus voluminibus excusa a Basileensibus^p. Inter ea praestant versiones Platonis et Plotini, improbi molestique laboris, multorumque annorum opus, quo de philosophica historia ipsoque Platonismo egregie meruisse censendus est: praesertim cum scriptis introductionibus et commentationibus obscuram Platonis, et imprimis Plotini, philosophiam illustrare fit aggressus. Inde magna Ficino nominis enata celebritas, qua praeferriri Ioannis Serrani diligentiae meruit^q. Fatendum tamen, utramque versionem minus feliciter Ficino cecidisse. Observatum id iam P. D. H V E T I O^r, *Nannium reprehendenti, quod Marsilium Ficinum religiosum et fidelem interpretem, dixerit, summaque cura verbis institisse, sententiam quoque reddidisse, in indole vero defecisse: se enim aliter iudicare ait, nam verborum quidem curam negligere Ficinum, sententias dilatare nonnunquam vel contrahere.* Nec hoc solum desiderandum, sed ipsa quoque fidelitas; dum Platonem ita saepe vertit, non ut eius mens poscit, sed ut ipsi visum, ut iam alibi notauius^s, dudumque in eo desideravit I o. B A P T. C R I S P V S^t. Cuius potissimum caussa nobis, qui toties Ficinum cum ipso Platone et Plotino comparauimus, esse illa videatur, quod recentioris magis quam veteris Platonismi gnarus, Platonem ipsum cum Platonis Alexandrinis loqui coegerit. Accesit maius impedimentum, ineptum scilicet praejudicium, Platonis Plotinique scripta veram diuinamque philosophiam complecti, et satis amice cum reuelatis conspirare dogmatibus. Quo errore impeditus vertit utrumque philosophum non ut debuit, sed ut voluit, et alienos illis sensus haud raro affinxit. Cuius exempla plurima adduci possent, si id locus pateretur, facile vero Platonicae philosophiae gnarus ea deprehendet. Neque tamen recentiorum quoque Platonicorum placita accurate satis ubique assescutus est, et multa ignorauit; quae ne frustra se in hoc faxo voluendo per omnem vitam suam defuisse

ⁿ) Amoen. liter. §. 20. p. 81 seqq.^o) Il. cc. p. 1561. fol.^p) Videnda elogia collecta a BLOVNTIO l. c.
MAGIRO Eponymol. crit. p. 349. SCHILLER. l. c.^r) De clar. interpret. p. 295.^s) Hist. de ideis Sect. I. §. 3. p. 33.^t) De Platone cause legendio Diatr. II. L. 6. p. 270.

ipsoque PICVS de van. Astrolog. L. V. c. 6.

dasse videretur, allegoriarum machinis torfit et in alienos sensus rapuit. Tamen affectatam obscuritatem praecipue in Plotino, qua philosophum in se difficilem et latentibus sententiis obscurum nouis tenebris inuoluit, et metaphysicum scribendi genus, breue, concisum, abstractum, Latino sermone infeliciter haud raro imitatus est. Idem de versione *Eclogarum Iamblichii, Procli, Porphyrii, Synesii, Pselli, Alcinoi, Speusippi, Mercurii Trismegisti* dicendum, quas, melius fecisset, si dedisset integras; discriptas enim haud raro ex naturali scriptorum significatione in peregrinos sensus rapuit. Similem operam Dionysio Areopagitae praefstitit, nempe dignis eius labris lactucis. Alias, quibus Platonicam philosophiam explicare conatus est, commentationes taceamus. Obiit in Coregianis agris febri corruptus anno clo CCCCCXCIX, annos natus LXVI ^{u)}, variis epitaphiis a viris doctis ornatus. Inter quae **POLITIANVM** auctorem habet sequens:

*Mores, ingenium, Musas, sophiamque supremam,
Vis uno dicam nomine? Marsilius.*

Ex hac breui Ficini vitae historia cuilibet mediocriter attento constare arbitramur, non defuisse Ficino doctrinam, et meruisse eum laudes, quas ei ob eruditionem detulit virorum doctorum censura. Ast negari quoque non potest, inter philosophos virum hunc, qui totam vitam suam philosophando consumxit, humilem omnino locum obtinuisse. Id quod et animi conditio supra exposita, et philosophandi ratio, praeiudiciis et superstitione corrupta, ipsumque philosophiae genus cui se tradidit, recte rem aestimantibus manifestum facit. Quod si itaque fatendum quod res est, non tam mirum videri debet, quam visum est G. I. VOSSIO ^{x)}, Viuem inter philosophastros Ficinum retulisse. Parum enim ex iis animi atque ingenii dotibus retulit, quae ad verum Philosophum requiri solent. Immo nec Platonicam philosophiam veram illam, quae in veteri Academia personuit, resuscitasse dicendus est. Totus enim iuniorum Platonorum nugis captus fingit, refingit mutatque Platonem, prout visum est. Hoc vero commilitone in Platonica philosophia excolenda vñus est Picus, hunc praceptorum habuere Reuchlinus et Agrippa, a quibus Platonica philosophia propagata est. Quam itaque illa fortunam post renatas literas fecerit, ex his omnibus nemo non intelligit.

§. IV. Iunxit socias cum Ficino in excolenda resuscitandaque philosophia Platonica manus **JOANNES PICVS MIRANDVLAE DOMINVS ET CONCORDIAE COMES AC PRINCEPS**, vir et sanguine et literis illustrissimus, adeo ut communis suffragio Phoenix ^{y)} ingeniorum secu-

*Ioannes Pi-
cus.*

u) Errant itaque, qui 1483 annos 71 natum decessisse tradunt. Quae de pacto apparitionis post mortem cum Michaeli Meranto inito et adimpleto narrari solent, ea apud **BARONIVM AN. T. V.** ad an. 411. legi possunt, et excusis ea **Io. FRID. MAYERVS** in diff. prael. de pacto apparitionis

post mortem. Nos Lectorem monemus, prius de veritate rei dispiciendum esse.

x) *De Scient. Math. c. 35. §. 47.*

y) *Conf. quae afferit Io. MOLLERVS Homonymoscop. p. 883.*

seculi sui dici meruerit. Eius vitam, ex fratre nepos Ioannes Franciscus Picus scriptis, praefixam eius operibus, et inseruit quoque *vitis a se selectis*
GVL.BATESIVS²⁾, excerptis autem **Io. FR. BVDDEVS**⁴⁾. Alios magno numero, qui res eius literarias tetigerunt, nominauerunt Hamburgi literati decora, nuper eheu! amissa, **Io. ALB. FABRICIVS**³⁾ et **Io. CHR. WOLFIUS**⁵⁾, qui videndi. Cum illustrissimas haberet origines, maioribus iam seculo XII summis dignitatibus fulgentibus, animi tamen nobilitate magis illustratus est. Patre natus est Ioanne Francisco, qui eum anno M CCCC LXIII genuit. Puer admodum excellentissimam ingenii diuini vim prodidit, quam parens diligenti institutione augeri excolique curauit. Quo factum est, ut mature et in ipsa adolescentia eloquentiae atque poëeos praestantia eniteret. Quartum et decimum aetatis annum agens Bononiam ad descendam iuris pontificii disciplinam mislus est; quod tamen per biennium probe inspectum, vehementer ei displicuit, eo quod id meritis traditionibus incertissimis niti perspexisset. Edito itaque diligentiae et profectuum specimine ad excolendam philosophiam se contulit, resque diuinas et humanas omnes explorare cum causis suis contendit. Quem in finem suscepito per Italiam atque Galliam itinere literario, praestantes vbiue viros audiuit, interrogauit, quaerendoque examinavit quasi probauitque, et omnis, quem perfonuit, philosophiae mysteria didicit. Viuis autem paeceptoribus iunxit mortuos, lectisque libris scriptorum Graecorum, Latinorum, Arabum et Iudeorum philosophicis, iuuenis eam sibi eruditionis copiam in theologia et philosophia, linguisque Hebraica, Chaldaica, Arabica, Graeca et Latina comparauit, ut omnes in admirationem stuporemque verteret, sive temporis exemplum vnicum et aetatis istius miraculum haberetur. Ita consumto in his literis et philosophia septennio, publico quoque specimine innotescere orbi literato et philosophico constituit. Humanae itaque, quod nepos fatetur, laudis et gloriae cupidus, Romam migrauit, ibique nongentas de Dialecticis, et mathematicis, de naturalibus diuinisque rebus quaestiones proposuit. Eas non ex Scholasticorum modo gazophylaciis, sed ex Arabum quoque Graecorumque, et Chaldaeorum atque Cabalistarum scrixiis se hausisse gloriatur, respiciens potissimum ad recentiorum Platonicorum dogmata, Zoroastris, Mercurii, Orphei, Pythagorae nomen paeferentia. Extant illae conclusiones nongentae, praecipios theologiae locos, et pleraque, in quibus philosophorum omnis labor et studium cernitur, exhibentes inter opera eius^{d)}, ex quibus patet, desumisse eas Picum ex Alberto, Thoma, Francisco, Henrico Gandauenſi, Aegidio Romano, Averroë, Auicenna, Alpharabio, Isaaco Narbonnenſi, Abumaron Babylonio, Mose Aegyptio, Mahumeth Tolletino, Auempate, Theophrasto, Ammonio, Themistio, Plotino, Adelando Arabe, Porphyrio, Iamblico, Proclo, Pythagora, Chaldaeis theologis, Mercu-

2) p. 90.

3) Introd. in philos. Hebraeor. p. 90.

4) Bibl. Lat. Med. T. IV. p. 335.

c) Ad PAULI COLOMESIV Italian Orientalem p. 10 seqq.

d) p. 42.

rio Trismegisto et Cabballistis. His subiunxit conclusiones secundum opinionem propriam. Has conclusiones in omnibus Academiis Europae celebrioribus affigi publice curauit, eos prouocans, sumtusque itineris praestare promittens, qui de iis disputationem cum ipso publicam Romae inire vellent. Non respondit tamen ambitiosi iuuenis desideriis euentus, cum enim pleraeque illae conclusiones, eae potissimum, quas secundum opinionem propriam attexuerat, peregrinum quid sonarent, et inaudita hactenus praeferrent dogmata, obscurissimum autem argumentum a nemine intelligeretur, coepit de doctrina suspectus esse. Accessit eruditorum inuidia, quae ferre non poterat, iuuenem viginti quatuor annorum omnem orbem eruditum in arenam prouocauisse. Cumque magiam quoque naturalem ab impia et scelestia distinguere conatus esset, cessit ea res illi in opprobrium, auxitque suspicionem heterodoxiae; quo factum est, ut tredecim conclusiobus haereseos nota inureretur, ipseque Picus prohiberetur, quo minus eas Romae publica disceptatione defendere posset. Ab ea labe scripta *apologia*^e se defendit, in qua, referente biographo, *luce clarior conspi- ci datum est, non tantum conclusiones Cabballisticas catholicos potuisse recipere sensus, quam illos, qui primum adlatrauerant, insolentiae et ruditatis coarguendos esse.* Subolebit ex his verbis lectori, rerum non ignaro, qualem philosophiam barbaricam, Aegyptiacam, Cabballisticam, Chaldaicam Picus sectatus fuerit, illam nempe, quam pia fraus vetustissimis nominibus supposuerat, ut veritati religionis aptius suffragarentur. Qualia tamen dogmata, licet ecclesiae et pontificis iudicio submitteret, ferre non potuit Innocentius P. M. omneque istud disputationis consilium euertit. Ipse vero Picus, vbi paulo magis iuuenilis ardor deferbuit, ad saniora animum aduertens salubriora consilia fecutus est, et posthabitis gloriae et voluptatis, foeminarumque blanditiarum illecebri, totum se ad Dei gloriam et ecclesiae utilitatem promouendam amplificandamque conuertit, et iuuenilia scripta Vulcano tradidit, interque ea elegias quoque quibus amores suos cecinerat, combussit. Tum sacrarum literarum studium ardentissima contentione complexus, ad veritatis Christianae defensionem contra Iudeos et Muhammedanos animum reuocauit. Hebraica oracula cum Graecis et Latinis contulit, astrologorum vanitatem magna eruditione exploxit^f, et infidelium atque haereticorum impietatem refrenare sategit. Tanto vero pietatis ardore flagravit, ut deposita principatus fui et regiminis cura anno c^o CCCXCI facultatum partem magnam pauperibus distribueret, et in solitudinem praedii alicuius secederet, piis meditationibus vacaturus. Tantopere vero circa vitae finem pietate se tradidisse nonnulli referunt, ut facultatibus omnibus pauperibus erogatis

con-

^e) Opp. p. 76.^f) Extant contra Astrologos, sive in Astrologi-am diuinatricem disputationum Libri XII. Opp.
T. I. p. 278.

constituerit nudis pedibus per orbem obambulare Christum praedicaturus. Sed obstatere ultima eius fata, quae vix XXXII annos natum ^g humani rebus anno cloCCCCXCIV, XV. Cal. Dec. eripuerunt. Nactus erat corpus venustate decorum et dignitati, quam tuebatur Picus, par, ingenium autem magnum, excellentissimumque, quod non nisi summa, quamvis honestissima, spirabat, unde animum quoque aluit gloriae vehementer appetentem, quem vero annis paulo maturior valde demisit, et ad humanitatem, et modestiam vanitatisque humanae agnitionem prudenter pieque composuit, ex qua laudabi contentione scripta quoque theologica prouenerunt. Laudatissimo enim conatu philosophiam a speculatione ad animi emendationem traduxit. Talis cum esset, mirum non est, inuidendis eum elogiis prosecutus fuisse viros in literis summos, quorum loca, cum adduxerint THOMAS POPE - BLOVNT ^h et PAVLVS COLOMESISVS ⁱ, ad eos lectorem remittimus. Vnus POLITIANVS, vir doctissimus, qui Picum intus nouit, et in eius quoque contubernio haesit, sufficiat, ita de Pico pronuntians ^k: Princeps hic nobilissimus, vir vnus an haeres potius omnibus fortunae, corporis animique dotibus cumulatissimus, vt pote forma pene diuina iuuenis et eminentia corporis maiestate perspicacissimo ingenio, memoria singulari, studio infatigabili, tum luculenta ubique facundia: dubium vero iudicio mirabilior, an moribus. Idem totius philosophiae consultissimus, etiamque varia linguarum literatura et omnibus honestis artibus supra veri fidem munitus, atque instructus: denique ut semel complectar, nullo non praeconio maior. Nos praetermissa reliqua eius eruditione, quae ad nostrum institutum non spectat, eius tantum philosophiam consideramus, quam se, ex Chaldaeorum, Zoroastris, Mercurii Trismegisti, Orphei, Pythagorae et Cabballistarum fontibus hausisse gloriatus est, ut supra dictum. Nec negari potest, legisse eum libros nonnullos Cabballisticos, tum omni orbi philosophanti, praeter paucos quosdam Iudeeos, qui arcanam seruauabant hanc philosophiam suam domesticam et esotericam, ignoratos, exque iis multa decerpisse. Dolendum autem et huius potissimum furfuri philosophiae genus illum elegisse, et deceptum ab impostoribus libros suppositios, vel interpolatos et nefaria fraude ad Christiana mysteria attenueratos accepisse, ut eum pecunia emungerent. Tales enim LXX. libros Cabballisticos fuisse, quos non medioeri impensa a Iudeo quodam Siculo sibi comparasse PICVS scribit ^l, eosque Esraiticos esse fibi persuasit, quorumque catalogum a IACOBO GAFFARELLO vulgatum recudi fecit IO. CHRISTOPH. WOLFIVS ^m, suo loco, ubi Iudaicam et Cabballisticam philosophiam enarravimus, iam ostensum est; nec dissentit.

g) XXXIII. annos perperam ponit COLOMESISVS l. c. Epitaphio eum refutante. Conf. CRESCEMBINI Hist. poët. Ital. P. V. L. II. p. 95.
h) Cens. Cel. auct. p. 497.

i) loc. cit.
k) Miscell. Cent. I. c. 100.
l) In Apologia p. 82.
m) Ad calcem T. I. Bibl. Hebr.

dissentient viri docti, RICH. SIMONIVS^o, Io. SELDENVS^o, et plerique, qui has literas et philosophiae hoc genus intelligunt. Quodsi dicendum, quod res est, Asiaticae et Alexandrinae philosophiae iactantia Picus deceptus est. Eam enim, qualem postea Platonici in systematis ordinem duce Ammonio redegerunt, Chaldaicas, Aegyptiacas, Orphicasque origines mentitam fuisse fuse accurateque suo loco demonstrauimus, et ex his quoque lacunis Cabbalisticam illam Iudeorum philosophiam haustam fuisse, palam fecimus. Haec cum ignoraret Picus, qui, conditione sui aeuia ferente, philosophicae historiae lumine non erat collistratus. Platonicae, et Orientalis siue Asiaticae philosophiae somnia pro veteribus Chaldaicis et Aegyptiacis habuit, sibique caro pretio vendi passus est. Quibus aliud accessit malum; cum enim, qui fumos illi vendere cupiebant, impostores nosset, Picum veterem philosophiam ad tuendas religionis Christianae veritates transferre cupere, deliria ista Orientalia et Platonica ad Romanae ecclesiae placita accommodarunt emendaruntque, et ita dupli fraude Picum circumuenientes, pecunia fraudulenter emunxerunt. In quas casses incidisse Picum mirum non est, cum in Academia Medicea, Platonismum recentiorem didicisset, et cum Cosmo atque Ficino toties Platonice fuisse philosophatus. Quod qua ratione facere Picus coepit, ex FICINI Praefatione in Plotinum disci potest, qui hunc Platonicae philosophiae amorem in Pico, more suo, coelitus euenisse iudicat. Peius tamen, quam ipse Ficinus, in explicando Platonismo Picus aberrauit. Eius enim theses Cabbalisticas, quas ex operibus eius rarius obuiis repetiit B. BVDDEV^s^{*}, intuenti, ad oculum patebit, ignorasse Picum, quid sit Cabbala, quodque philosophiae genus illa constitutat. Definit enim Cabbalam practicam ita, ut dicat esse, *quae practicat totam metaphysicam formalem, et theologiam inferiorem*; ita vero practicam Cabbalam cum theoretica mire confudit. Pari ratione Cabbalam literalem et exegeticam cum philosophica vel metaphysica miscet, ut ex his eius thesibus^p est apertissimum. Quod vero maius et fere intolerabile est, praepostero sacrarum doctrinarum cum Cabballisticis comparandarum et conciliandrum studio seductus, vbique miscet quadrata rotundis, sana venenatis, pulchra deformibus^q. Hac vero ratione, cum Cabballisticæ philosophiae mysteria ab eo didicerint, qui ipsum Picum in Italia audiuit Ioannes Reuchlinus, quemque commentatorem habuit Angelus Burganouensis aliquique Cabballisticæ philosophiae sectatores, quos in sequentibus nominabimus, corrumpendae huius philosophiae, et adulterandorum verorum dogmatum auctor, extitit. Idem in philosophia, quam fecutus est, Platonica præstítit: Syncretismo enim pestilenti, quem recentiores Platonici introduxerant, et Graeci exules in Cosmi domum et ad ipsum quoque Ficinum perduxerant, correptus, et lerido seductus præiudicio, veram et

H 2 diu-

ⁿ⁾ Epist. Sel. T. II. p. 178.

^{o)} De synedriis L. II. c. 16. §. 7. p. 417 sq.

^{*}) loc. cit.

^{p)} Th. 7. 14. 15. 16. 21. 22. 23. 32. 41. 43.

^{q)} Vid. Th. 14. 16. 19. 20. 21. 27. 33. 45. 46. 47. 51.

aliaeque.

diuinam philosophiam Platonismum exhibere, Platonicorum placita Moysi aliisque viris sanctis tribuit, et ut semel complectamus, inepte miscet omnia, et Cabballistica, Pythagorica, Platonica, Aristotelica, Iudaica, Christiana inter se misere confundit^r. Id quod in *Heptaplo* eius, siue commentario in *Genefin*, desiderasse, sibique indicasse Aloysium Lippomanum, Veronensem episcopum, narrat *SIXTVS SENENSIS*^s, nempe *se in consulendis et coniungendis auctoribus in catena sua, ideo Pici rationem nullam habuisse, quod existimauisset, nihil se eius opera indigere, cum animaduertisset, Picum in hoc tantum unum incumbere, ut Platonicas cogitationes, vel suas potius phantasias verbis ac dictis Mosaicis exprimeret*. Idem de syncretismo iudicandum, quem inter Platonem et Aristotelem instituit. Refert enim nepos, scripsisse Picum de *cordia Platonis et Aristotelis*. Illud tamen opus haud prodiit, et cum aliis multis a praematuris eius fatis suppressum est. Cuius sine dubio titulo nituntur, qui narrant, ostendere voluisse Picum, eandem in omnibus fuisse mentem Platonis et Aristotelis. Quod equidem mirandum non est, cum Platonicorum recentiorum ille semper mos fuerit, Picus autem, teste *POLITIANO*^t, primo quidem Aristotelem secutus fit, et ab eo demum ad Platonicos transierit. Quod sectae nomen ille iure suo mereatur^u, quamvis multi ^v eum inter Cabballisticae philosophiae sectatores referant. Ex dictis enim constat, vtrumque sectae genus amice conspirauisse, ex iisdem scilicet fontibus haustum. Pertinet enim Picus, sic accurate dicendum, inter syncretistas recentioris actatis, quae philosophiae pestis a Platonicis Alexandrinis ad Christianos Orientales, et ab his ope Pseudo-Dionysii ad Occidentales scripsit, inter quos post Plethonem et Bessarionem in ea statuminanda diligentissimi fuere Picus Mirandulanus atque Ficinus, a quibus ad alios transiit. Haereditate a patruo hoc philosophiae studium accepit *IOANNES FRANCISCVS PICVS* Mirandulae dominus et Concordiae comes ac princeps, filius Galeotti, qui a fratre Ludouico pulsus, restitutus duabus vicibus tandem cum filio Alberto a Galeotto, Ludouici fratris filio capta nocturnis infidiis arce ad imaginem Salvatoris cruci affixi prouolutus imperfectus est^v. Ex cuius scriptis cum patrui operibus editis ^w liquet, eius illum vestigiis in philosophia quoque strenue instituisse; defendit quoque patrum, cum eius *de uno et ente librum* aggressi essent *Ioannes Franciscus Antonius comes Fauentinus*, et *Antonius Fauentinus philosophus*. Eius vero libros duos *de studio diuinae et humanae sapientiae* separatim recudi fecit *I. F. R. BVDDEVUS*^x. Minus tamen ad Ioannis patrui gloriam adspiranti Mineruam fatis

Ioannes Fran-

ciscus Picu.

^r) Vid. Th. 29. 58. 63. 64. 68.

^s) Biblioth. S. L. IV.

^t) In Epist. p. 326.

^u) Hinc complatonicum suum nominat *FICINVS I.C.*

^v) MORHOF. Polyhist. T. II. L. I. c. 7. p. 38.

^w) *BUDDEVUS* Obs. ad Hist. phil. c. VI. §. 3. p. 372. §. 7. p. 392.

^y) *COLOMESISVS* I. c. p. 46. N. C. PAPADO-

^{POLI} Hist. Gymnasii Parauini T. II. p. 46.

^z) Basili. 1573. 1601. fol.

^a) Hal. Sax. 1702. 8.

fatis arrisisse, iudicat P. LOVIVS^b. A philosophiae vero praefidiis ad vitam rectam et exili consolationem exhibitis eum valde laudat PETR. ALCYONIVS^c, eo quod *commentando, scribendo, docendo amissi principatus dolorem leuauerit, et in philosophia quasi tabernaculo vitae suae collocato, ostenderit, plus a virtute sibi datum esse, quam fuisse a fortuna ablatum.* Aliorum iudicia de eo videnda apud PAV-
LVM COLOMESISIVM^d, et eos, quos laudat IO. CHRI-
STOPH. WOLFIUS^e.

*****

CAPVT TERTIVM.

DE PHILOSOPHIAE ARISTOTELICAE
GENVINAE RESTAVRATORIBVS.

§. I.

Aristotelicae philosophiae fata tempore renascentium literarum capite huius libri primo iam ex parte tetigimus. Nempe resurgente Graecae linguae usu et cognitione viri docti, quos barbaries Scholastica offenderat, quique Latina lingua purius loqui didicerant, in id fuere connisi, ut, cum Scholastica natio Aristotelem creparet, in conditis versionibus usq; ipsi non tam rationem philosophandi commutarent, quam externum potius habitum, qui squalidus haec tenus et pannosus fuerat, emendarent et comtiorem redderent. Parum tamen profecisset ista industria, nisi raritati operum Aristotelicorum occurrisserent viri principes, qui ex Oriente eius Codices magnis sumtibus arcessuerant, virisque doctis et Graecae linguae gñaris interpretandos tradiderant. Quo nomine imprimis immortalem gloriam consecutus est Nicolaus V, P. M. qui quam amplissime Musis philosophicis fauerit, et beneficiis, muneribus, stipendiis viros doctos adiuuerit, maxime vero Peripateticam philosophiam, curata noua Versione Aristotelis a viris doctissimis facta, promouere fateretur, supra iam ex parte dictum est, passimque a viris eruditis annotatum^a. Hoc principe ἐργοδόντην cum vbiue in interpretando Aristotele diligentiam atque industriam viri doctissimi probarent, factum est, ut textus Aristotelis genuinus accuratius inspici inciperet. Et huc tota illa caterua eorum virorum doctorum referenda est, quam inter restauratores elegantiorum literarum supra produximus. Cum autem summa obscuritate laboraret Aristoteles, et a plerisque difficuler intelligeretur, ad inter-

Fata resur-
gentis philo-
sophiae Ari-
stotelicae ge-
nuinae.

H 3

pretes

^b In Elog. et apud COLOM. l. c.^c De Exilio p. 45.^d Loc. cit.^e Ad loc. c. Colomesii.

a) Legenda eius vita, a IANNOTIO MANNETRO libris quatuor enarrata, vbi eius nobis, quod promisit, copiam fecerit præstantissimus MYRATORIVS.